

Svojega znanja ne more nihče pomnožiti z ugibanjem, ampak le z učenjem.
Citajte "Proletarca".

PROLETAREC

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

OFFICIAL ORGAN OF JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

STEV.—NO. 1132

Entered as second-class matter December 8, 1907, at the post office at Chicago Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 23. MAJA (MAY 23,) 1929

Published Weekly at
3639 W. 26th St.

"Proletarec" je razširjen med najrazumnejšimi čitatelji slovenskega tiska v Ameriki. Citajte ga tudi vi.

LETO—VOL. XXIV.

TAKTIKA DEMORALIZACIJE V S.N.P.J.

DELovanje struj na deveti redni konvenciji

V interesu S. N. P. J. je, da ostane zvesta svojim principom, ki so ji dajali zamah v njem razvoju in ji pomagali do velikega napredka

Volitve delegatov devete redne konvencije SNPJ. v mnogih društvenih že dolgo niso bile spremljane s tolikšno mero agitacije kakor so bile to leto. To ima svoj jasen odraz tudi na konvenciji, ki je pričela dne 13. maja v Chicagu. "Proletarec" je v člankih in porečilih tekom prošlih tednov podal jasno sliko o stanju struj v SNPJ., kajti bilo bi nesmiselno trditi, da ne obstoje. To je pokazala konvencija. Tisti, ki najbolj govorijo proti strujam, so sami največji "blokasi".

Najjača skupina na konvenciji je ona, ki zastopa delo in načela SNPJ., po katerih se je razvijala vse dosedaj. Druga, najboljša organizirana struja je komunistična, ki je vsaj prve dneve konvencije imela okrog 40 trdnih pristaev ter približno 30 somišljenikov, kateri so jo več ali manj podpirali. "Progresivci", kakor so imenovani v "Radniku", imajo kakih 30 pristaev. Njihov vodja je M. J. Turk, bivši glavni tajnik. Njegova glavna pomočnika sta Fr. Somrak in Fr. Vidmar. Komunistično skupino vodijo delegati Sepić (Neffs, O.), Kučinić (Cleveland, O.) in Rimay (Detroit, Mich.). Nad temi pa sta Leo Fišer, urednik "Radnika", ter Chas. Novak, ki je prišel iz Detroita. Prošlo nedeljo so imeli javen shod, na katerem je bil "glavni govornik" Chas. Novak. Udeležili se ga je 32 oseb. Ponavljalo je isto, kot pred štirimi leti v Waukeganu. Komunisti, ki so po svoji taktilki v SNPJ. reakcionarji prvega reda, "najo en cilj: Demoralizirati SNPJ. kolikor največ mogoče in potem spraviti svoje ljudi v vodstvo. V prid tega svojega cilja so se zedinili s "progresivci", katerih glavni cilj so službe in pa gospodarstvo nad imovino SNPJ. Drugi njihov cilj je, odpraviti iz SNPJ. delavski duh ter jo stopnjemo spremeniti v sredstvo, ki jim bi služilo za pridobivanje vpliva med kapitalističnimi "palitnimi".

Ze več let se ti dve struji trudita za uveljavljenje. V napotki eni kot drugi so star in mlajši agitatorji SNPJ., kateri prihajajo iz socialistične šole. Pristaši obeli so pred petimi leti pod vodstvom Chas. Novaka zavzeli taktilko blatenja ter "ssss", da diskreditirajo v očeh članstva one, ki so jim napoliti. Za vsak slab sklep, in za vsak napačen korak, ki je bil storjen v vodstvu—to je v upravnem ali v kakem drugem odboru, so dolžili socialiste odgovornim, dasi so ga največkrat storili tisti, ki so našemu pokretu prav tako sovražni kakov "komunisti". Od naše strani je bila največja napaka v tem, da nismo predstavili dvoobrazne, to je dvorezne tipičlanstvu v čimjasnejši luči. Vzrok tej tolerantnosti je bil v tem, da so mnogi v naših krogih venomer trdili, da bi bilo vsako odprto predstavljanje zelo slabo, kajti ljudstvo bi mislilo, da smo osebni. "Se bodo

Protest nemškega komunističnega urednika

Iz Berlina poročajo, da je komunist Kohler, član uredništva dnevnika "Rote Fahne", glavnega glasila komunistične stranke v Nemčiji, izstopil iz službe v znak protesta proti komunističnemu voditelju v zvezi s provomajskimi izgredi, ker so vztrajali pri taktilki, da morajo komunistični delavci na ulico v izgredne, in če potreben, tudi za baričade, kar je stalo mnogo človeških življenj, ne da bi stvar delavstva s tem kaj pridobil.

Chicago dobi angleško operno sezono

Društvo za negovanje angleške opere v Chicagu obljuje, da bo to jesen imela čikaška publike priliko skozi tri tedne poslušati operne predstave v angleščini. V ta namen se organizira posebna opera družba, neodvisno od čikaške Civic Opera kompanije, in če dobi okrog \$100,000 subvencije, bo do angleške operne predstave zagotovljene. Chicaga Civic Opera Co. ima svoje predstave največ v italijanskem jeziku, francoskih in nemških pa so pete v originalu. Poskusi z angleškimi opernimi predstavami so bili v Chicagu že večkrat storjeni, toda še nobenkrat uspešni, da smo osebni. "Se bodo

PRVA "SENZACIJA" NA KONVENCIJI S. N. P. J.

Priporočila, ki se delegaciji niso zdela napačna

Na drugi seji devete redne konvencije SNPJ. je stopil M. J. Turk, ki sedi v ospredju med odborniki, pred delegate in načnali, da je dobil v roke pismo, ki se nanaša na konvencijo. Zapisnik seje, priobčen v "Frosveti" dne 15. maja, pravi o tem prizor:

"Br. M. J. Turk ogorčeno izjavlja, da je po naključju dobil v roke nekak pamflet ali pismo brez podpisov, v katerem se priporoča gotove ljudi v konvenčne odbore devete redne konvencije. 'Ako hočete, bom prečital,' pravi br. Turk. 'Čitaj!' je zagrmelo po dvorani. Nato br. Turk prečita pismo, ki se glasi:

"SUGESTIJE H KONVENCIJI
SNPJ."

"Deveta redna konvencija SNPJ. bo pomnila prehod na dobro ali pa slabo stran za Jedenoto. Ima pred seboj zelo važna vprašanja, ki jih je potrebno nujno rešiti. Medtem ko se ti problemi pojavljajo, pa deluje gočova skupina pod raznimi maskami, da si prilagodi situaciju, v kateri bi se lahko polastila odbora ter s tem kontrole nad jednoto. V tem položaju bi bilo kakršnokoli cincanje od načne strani nedopustljivo. Ne smemo se pustiti begati demagogičnim apelom, ne "šušljajoči" kampanji.

Nas program je program interesov jednote, zapovedan v sledenih točkah:

1. SNPJ. mora ostati zvesta principom, tradicijam in načelnim izjavam.
2. Varovati njeni imovini.
3. Demokratična forma glavnega odbora; ohranite referendum in iniciativne.

4. Vzgojevalno delo v duhu zavednega delavstva.

5. Sestava odbora na podlagi posloženja.

Konstituiranje konvencije je važno. Zavedamo se, da je med njenimi člani mnogo sposobnih, ki bi odgovarjali za vsak njen urad. Toda v

ne bi mogli biti izvoljeni. Treba se je odločiti le za nekatere.

V pršanju spornih delegatov naj nas vodi pravčnost in pa določbe pravil.

V konvenčne odbore priporočamo: Frank Zaitz, predsednik, John Olip, Leo Zevnik, podpredsednik. Za konvenčno tajnik Otto Tekautz.

Resolucijski odbor: Anton Garden, Frank Podboy, Joseph Snoy, A. Zornik, Albert Hrast.

Odbor za pritožbe in prošnje: Frank Barbč, Joseph Britz, John Grosel, Frances Zakovsek in Frank Zajec (Milwaukee).

Provizorijska pravila naj se zavrejo v celoti in konvencija naj izvoli svoj odbor, ki bo sestavljal pravila po njenih sklepih. Vanj priporočamo sledi: Frank Alesh, Fred A. Vider, Lotrich, Zaitz, Jože Zavertnik. Izmed teh boste imeli odbor, ki bo pravilno izdelal po vaši želji in sklepih.

V vprašanju sistema glavnega odbora priporočamo: da podpirate izvajanje Frank Zajca v gospodarskih (investicijskih) zadevah Fr. Alesha; glede bolniških skladov Fred A. Vidra in v vzgojevalnih Zajca in Gardna.

V slučaju, da bi se v teh priporočilih pokazale pomankljivosti, boste tem pravočasno obvečeni.

NA DELO ŠE VECJO, MOČNEJO IN AKTIVNEJO S. N. P. J."

To, bratje, in sestro je nujno delo, vsega obsojanja vredno... Prepričan sem, da to prihaja od socialistične stranke..."

Ko se je Mr. Turk tako razburjal, mu je progresivna-komunistična grupa poskušala napraviti ovacijo, toda delegacija se je zdelo, da ta cirkularne vsebuje nič slabega in je prešla preko z naročilom, da naj se takih pisem, ki niso naboljšane konvenciji, ne čita, kajti s tem se ji krade le čas. Prav nič pa se ni Mr. Turk vzvral, ko so prihajali med

delegate cirkularji njegovega bloka. Vederemo, je reklo Sepić. "Bomo videli, kdo je jačji, kajti mi smo tukaj (komunisti in MJT blok), da zmagamo." In tako je on povedal resnico, katero je hotel Mr. Turk s tem ponesrečenim manevrom začela razvijati avtomobilska industrija v veliki meri.

BREZPOSELNOST JE POT V OBUP

AMERIŠKI DŽINGOTI IN RUSKI FILMI

V nekaterih ameriških mestih, med drugim v Chicagu, predstavljajo od časa do časa tudi kak ruski film. Eden poslednjih je "Krasin", povzet iz ruske akcije za rešitev Nobilove ekspedicije na severnem ledu. Ruski ledolomec "Krasin" s svojo posadko je storil vse v človeški moči, da reši Nobila in njegove ljudi smrti, ob enem pa so Rusi pri tem rešilnem podvzetju odkrili tudi stvari, ki so postavile generala Nobila ter nekatere njegove oficirje v zelo slabo luč. Ta film je predvajan v Chicagu pod auspicio Ameriške družbe za negotovanje kulturnih stikov z Rusijo. Kot navadno, so se tudi sedaj dobili ljudje, ki so pod vodstvom Mrs. Holmesove, predsednice National Patriotic Society, vložili pri oblastih in v časopisu protest proti temu filmu, češ, da je zgodovinsko netočen, njegov glavni greh pa je, da je ruski in da je v njemu propaganda za sovjetsko Rusijo. "Mi nočemo nikakih stikov z Rusijo, ne kulturnih, ne drugačnih", pravi okrožnica patriotske družbe.

Mrs. Holmesova misli, da predseduje patriotski organizaci, v resnicu pa predseduje ljudem, ki se s svojim džingoizmom samo smešijo, kajti kdor zapiše, "mi nočemo nikakih stikov z Rusijo, ne kulturnih, ne drugačnih," trdi nekaj, kar je neizvedljivo. Vlada Zedinjenih držav lahko diplomatično ignorira Rusijo, kulturni in gospodarski stiki pa z njo vzličnu temu obstoju. Takih stikov, posebno kulturnih ne, ne odpravi nobena blokada.

Capone v ječi

Al Capone je prišel "srečno" v zapor, toda ne v Chicagu, pač pa v Philadelphia. Policija ga je prijela ter dobita pri njemu orožje, vsled česar ga je sodnik odsodil na leto dni zapora. Capone je že "svetovno" znan čikaški "gangster", ki ima za seboj celo armado ljudi, ki se preživljajo z butleganjem na debelo, s tativami, bordeli, kabareti ter podobno. Capone je milijonar, in do premoženja in slave je prišel po "nepoštenih potih". Njegov vpliv v Chicagu in Ciceru je velik, tako velik, da ga je policija postila čisto pri miru ter ga celo protežirala. V Philadelphia pa so ga aretirali in v naslednjih 24 urah je bil že obsojen ter poslan v ječo. Justica je torej naglo delovala. Govori se sicer, da je vsled vojne med vodilnimi "gangsterji" Capone prišel v zelo resno nevarnost za življenje, kajti umori med njimi so postali tako pogosti. Vsled tega se je zatekel po varnost v—Philadelphia ječo.

Ameriške cerkve napredovali v milijon sledbenikov

Letni pregled krščanskih cerkva v Zedinjenih državah, ki ga izdaja Christian Herald, pravi, da so imele krščanske cerkve v prošlem letu 1,115,000 več članov kakor leto prej. Najbolj so napredovali baptisti, katolici pa so na drugem mestu.

ČEMU NE??

Čemu vaš rojak sosed, ali kak drug vaš prijatelj še ni naročnik "Proletarca"? Ste že kaj govorili z njim o tem listu ter mu ga priporočili? Za četrto leta sta ne \$1.

Glasovi iz našega Gibanja

DOPISI

NOV KLUB J. S. Z. V DETROITU.

Detroit, Mich. — Slovenska naselbina v Detroitu je dobila še en klub JSZ., ki je bil ustanovljen predpresto nedeljo. Delokrog vsakega bo v drugem delu mesta in oba bosta imela dovolj dela. Sestanek za ustanovitev novega kluba se je vršil 12. maja v Slov. delavskem domu. V novoustanovljeni klub je pristopilo okrog 20 članov. Kaj je cilj novega kluba? Vršiti v svojem okrožju s sodelovanjem kluba št. 114 delo za SOCIALIZEM. Kako? Tako, kakov se pričakuje od socialistične organizacije. Pred vsem, cilj novega kluba je DELO VZNAMENJU SOLIDARNOSTI. Nesloga tlači. V Detroitu smo se mnogo pričakali prošla leta, se smešili po shodih, napadali v listih in rušili svoje delo. Novi klub JSZ. ima namen združiti sodruge in somišljenike v znamenju složnega dela, kajti brez tega ni uspeha. Taktika osebnih bojev med nami ne bo smela imeti mesta.

Novi klub je bil ustanovljen v Slovenskem delavskem domu, kateri je delo naprednih detroitskih Slovencev. V tem domu smo imeli že mnogo koristnih priedeb. Ustanovljen je bil, da služi najboljšim interesom naselbine. V tem domu je začel živeti tudi naš novi socialistični klub.

Cemu sploh treba socialistične organizacije? Kdor je delavec in se zaveda, da je delavec, mu ni treba odgovarjati na ta vprašanje. Naša dolžnost v našem interesu je, da se tudi politično organiziramo. Naša stranka je socialistična stranka. Za njen program bo v mejah delokroga JSZ. in v splošnem deloval tudi naš novi socialistični klub.

Mi računamo na složno delo, mi pričakujemo, da bo novi klub postal eden najjačjih in najaktivnejših v JSZ. Pri njegovi ustanovitvi so sodelovali, Peter Kisovec, Rudolf Potočnik, Anton Jurca, Fr. Oblach in Frank Cesen. Tem in drugim, ki so se zavzeli za ustanovitev kluba, gre priznanje, da je bilo njihovo delo uspešno.—Peter Kisovec,

JOHNSTOWNSKA KRONIKA.

Glavno vprašanje naše gmajne je fara. To se pravi—izgleda tako. V resnici pa je tudi pri nas najvažnejši problem za vsakega boj za obstanek. Tisti, ki so iz borbe za vsakdanji kruh izvzeti, je med nami malo. Tudi naš novi duhovni pastir priznava slabe delavske razmere in prav nič ne zatrjuje, da gre dobro ljudem njegove staje.

Revščina vlada—revščina v žepih in glavah. Če ne bi bilo take praznote v glavah ljudi, bi jo tudi v žepih ne bilo.

S tem mislim povedati to, da će bi delavci boljše razumeli da so delavci in da imajo moč izboljšati živilske razmere, ne bi dovolili, da so izkorisčani, da se enim kupijo milijoni medtem ko morajo sami živeti dostikrat v velikem pomanjkanju in vedno več ali manj v nesigurnosti za zaslужek.

Prizadevanja da dobimo "svojo" cerkev niso nič kaj ušepna. Kontraktor je businessman in veruje le v boga \$. Pripravljen je pokloniti kak desetak cerkvi, toda ne iz svojega, ampak iz profita, ki bi ga napravil pri nji. Pri denarju se krščanstvo med takimi ljudmi neha. Ce cerkev ne bo, bo to zasluga onih, ki jim je dolar bog, ne pa zasluga petelinčkov in podbojkov. Ce misljijo naši titančki drugače, ne vem.

Morda se vam bo čudno zdele, da se bodo v naši fari, ki je še brez hrama, začeli delati čudeži. Naš dušebržnik se razume na to. Spustil se je v zdravilstvu v tekmo z zdravniki. Bolnikov in bolnic je mnogo. Zdravnikov tudi. Toda nekaterim bolnikom ne morejo pomagati, razen tega so mnogi ljudje, ki bi potrebovali zdravniško pomoč, tudi brez sredstev. Verni se zatekajo s priprošnjami za zdravje k molitvi. Ce pa hočejo, da se kdo drugi moli zanje, tedaj najamejo duhovnika, da bere mašo, ki jo morajo plačati. Ali pa kupijo razne blagoslovljene svetinje, škapulirje itd., kar baje pripomore k zdravju. Zdravje dele duhovniki tudi z relikvijami, posebno na božjih potih.

Pri nas boleha neka ženska že dalj časa na nosni bolezni. Vsak bolnik je vreden usmiljenja, in vsaki želi edino to, da

bi ozdravil. Gledo dotične so našemu župniku pojasnil, da ji zdravniki ne morejo pomagati. Kaj storiti? Bog je usmilen, dela čudež. Naš dušni pastir jo je tolazil. S tresoto roko je iz malega omota vzel koščico ter se pričel z njo dotikati bolnice, zagotavljajoč jo, da je to čudežna koščica iz trupa male svete Terezije, priprošnjice naše fare. In takale koščica je medicina zoper vse bolezni. Sedaj nestrpno pričakujemo prvega čudeža.

Kronikar.

ZA RAZŠIRJENJE "PROLETARCA" V ZAPADNI PENNI.

Pittsburgh, Pa.—Konferenca JSZ. za zapadno Pennsylvanijo je na svojem zborovanju 28. aprila mnogo razpravljala tudi o kampanji za razširjenje Proletarca. Pismo iz urada JSZ., nanašajoče se na našo agitacijo, je bilo predmet te diskuzije. Končno je bila sprejeta sledeča izjava, oziroma resolucija z ozirom na agitacijo za naše glasilo:

V polni meri se zavedamo pomena, ki ga ima tisk. Med namen je njegov reprezentant naše glasilo "Proletarec". To je list, ki je vreden, da zanj agitiramo z vsemi močmi, ki so nam na razpolago. Čim večja bo cirkulacija Proletarca, tolično jačja bo JSZ., toliko delavnejsi bodo naši klubi. Izobraževalna akcija JSZ. bo aktivneša in v naših svobodomelskih podpornih organizacijah se bo jačala delavska zavest.

Konferenca JSZ. dne 28. aprila v Pittsburghu je v svrhu, da pomaga v agitaciji za Proletarca proglašila vse navzoče zastopnike za agitatorje, katerih naloga je delati za pridobivanje novih naročnikov Proletarca. Priporočena je bila metoda, katere se poslužuje so drug Jos. Snay, ki v prostem času obišče to ali ono naselbino v svoji sosedčini v agitaciji za Proletarca. Rezultat te nekateri delegatje devete redne konvencije SNPJ. pod pogojem seveda, da se še kedaj vrnejo iz Chicago.

Dnevni red zborovanja bo važen. Kako drugod, je tudi za naselbine našega okrožja čas, da se lote dela z vso močjo. Klube moramo počaščati, in njihovo aktivnost povečati. Potrebno je, da pridobimo več društev v Izobraževalno akcijo

korist nazadnjaštvu. Bodimo zavedni delavci povsod in v vsakem slučaju. Kadar na društvenih sejah dopušča čas, naj kdo izmed sposobnih članov govorji o agitaciji za naše liste, kakor sta Prosveta in Proletarec, in naj tolmači, da je med jugoslovanskimi podpornimi organizacijami napredovala SNPJ. najbolj, ker je njen članstvo prevevala delavska zavest.

Zborovalci te Konference so imeli pred seboj resolucije, sprejete na konvenciji SNPJ. v Waukeganu, nadalje resolucije našega zabora, in ker vidimo, da ostane mnogo resolucij samo na papirju, to je, da se jih v praksi ne izvaja, smatramo, da bi spadala v dnevnih rednih sej—bilo društev ali klubov—točka "Poročila in razprave o sprejetih resolucijah".

Sodruži! Somišljeniki! Delavci! Nazadnjaštvu vseposod dviga glavo. Reakcija se čuti ojačano. Plače milijonom delavcev se nižajo. Brezposelnost je postala kronična socialna bolezen. Nazadnjaštvu v unijah jih je upropastilo ali oslabilo. V tem položaju je naša dolžnost, da zopet postane aktivni kakov nekoč, da gremo zopet med množice in jih prepričavamo, da je rešitev v nas samih, v naši delavski organizaciji, v razširjenju našega tiska. Vi pa, jugoslovanski delavci, jačajte Jugoslovansko socialistično zvezo in Proletarca!

Joseph Zorko, predsednik Konference; **Jacob Ambrožič**, tajnik; **John Ban**, zapisnikar.

KONFERENCA J. S. Z. V BARBERTONU V NEDE.

LJO 26. MAJA.

Prihodnje zborovanje ohijske Konference JSZ. se vrši v nedeljo 26. maja v dvorani društva "Domovina". Prične se dopoldne. Večer prej bodo imeli koncert clevelandski pevci Belle, Plut in komik Eppich.

Konference se udeleže tudi nekateri delegatje devete redne konvencije SNPJ. pod pogojem seveda, da se še kedaj vrnejo iz Chicago.

Dnevni red zborovanja bo važen. Kako drugod, je tudi za naselbine našega okrožja čas, da se lote dela z vso močjo. Klube moramo počaščati, in njihovo aktivnost povečati. Potrebno je, da pridobimo več društev v Izobraževalno akcijo

Nadalje je naša Konference pripravljena nuditi agitatorju, ki bi ga eventualno poslala JSZ., oziroma Proletarci, vso mogočno pomoč in kooperacijo.

Priporočamo članom in somišljenikom JSZ., da postanejo v splošnem aktivnejši, da se poučijo vseh vprašanjih, ki se tičajo našega gibanja. Nadaljeja se pelira nanje ta Konference, da v agitaciji zastopajo svojo stvar energično in da na društvenih sejah ne popuščajo v

BRIDGEPORT, O.—Konferenca JSZ. za vzhodni Ohio in West Virginia v nedeljo 23. junija ob 9:30 dopoldne v Slovenski dvorani, Boydville.

CHICAGO, ILL.—Piknik socialistične stranke v Cook County v nedeljo 9. junija, Riverview Park, North Western Ave. blizu Belmont Ave.

CHICAGO, ILL.—Piknik socialistične stranke v Cook County v nedeljo 23. junija pri Stezinarju v Willow Springs.

WAUKESHA, ILL.—Konferenca JSZ. za Wisconsin-Illinois v nedeljo 29. septembra.

Oktobar. **CHICAGO, ILL.**—V nedeljo 27. oktobra dramska predstava klubu it. 1 JSZ. v dvorani CŠPS.

November. **CHICAGO, ILL.**—V nedeljo 30. novembra koncert pevskega zabora "Sava" v dvorani SNPJ.

December. **CHICAGO, ILL.**—Klub it. 1 predre običajno Silvestrovu zabavo v torsk 31. decembra v dvorani SNPJ.

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporočate datume svojih predred, da jih uvrstimo v ta seznam.)

AGITATORJI NA DELU

Naročni na "Proletarca" so pošli:

Chas. Pogorelec, Chicago, Ill. 14

Anton Jankovich, Cleveland, O. 13

John Krebel, Cleveland, O. 5

John Kobal, Johnstown, Pa. 4

Anton Vičič, Chicago, Ill. 4

Frank Modic, Warren, O. 3

John Terčelj, Strabane, Pa. 3

Geo. Smrek, W. Aliquippa, Pa. 3

John Marlott, W. Mineral, Kans. 3

John H. Kržišnik, Sublet, Wyo. 3

Joseph Radel st., West Allis, Wis. 3

Anton Debevc, Sheboygan, Wis. 2

John Zornik, Herminie, Pa. 2

Frank Podboy, Park Hill, Pa. 2

Marko Tekavec, Canonsburg, Pa. 2

K. Erznožnik, Red Lodge, Mont. 2

Frank Boltezar, Pueblo, Colo. 2

Peter Benedict, Detroit, Mich. 2

Joseph Lever, Cleveland, O. 2

John Vitez, Detroit, Mich. 1

Andrew Vidrich, Johnstown, Pa. 1

Frank Mikš, Cleveland, O. 1

Anto Šular, Arma, Kans. 1

Joseph Britz, Export, Pa. 1

Joseph Koenig, San Francisco, Calif. 1

Tony Stražiar, Windber, Pa. 1

Peter Bukovec, Bon Air, Pa. 1

Skupaj v tem izkazu 85

Prejšnji izkaz 75

in pa, da RAZSIRIMO Proletarca.

Sodruži in somišljeniki, pride v nedeljo dopoldne na to konferenco v velikem številu. Zastopniki društev—vaša navzočnost je nujno potrebna. Vsi, ki želite, da bi naša stvar napredovala, da bi naše gibanje raslo, ste med nami dobrodošli.

Joseph Franceskin.

NAŠI PIKNIKI V CHICAGU.

Chicago, III. — Socialistična stranka okraja Cook bo imela svoj prvi letni piknik na občajnem prostoru v parku Riverview v No. Western Ave. v nedeljo 9. junija. Klub št. 1 bo sodeloval pri raznih delih, in kot čujoči, bo v programu nastopil naš pevski zbor "Sava". Klub št. 1 ima za ta piknik posebni agitacijski odbor, kateri poroča, da bomo do pot imeli na pikniku svoj prostor kjer se bomo zabavali med seboj, in kjer nam zapoje "Sava" par pesmi.

V nedeljo 23. junija pa bo imel piknik naš pevski zbor "Sava" pri Stezinariju v Willow Springs, kjer je zgrajen nov plesni paviljon. Na "Savinem" pikniku se bomo dobro imeli,

kajti njen kakor klubov odbor se bo potrudil, da bo zabava in postrežba prvočrna.

Da se povrnemo k pikniku v Riverview. Vstopnice so po 30c, in v vsako vstopnico dobite celo vrsto kuponov, ki vam prihranijo denar, če se hočete zabavati v raznih predelih parka Riverview. Od vsake vstopnice, ki jo prodaja naš klub, dobri 25c, in le 5c plača okrajni organizaciji. Navadno naš klub da vsako leto ves denar, ki ga dobri za vstopnice, v podporo Proletarca, in to se bo zgodilo tudi sedaj. Sodruži in sodeluje pri razpečavanju vstopnic za piknik socialistične stranke dne 9. junija v Riverview.—P. O.

PONOVNA PREDSTAVA O PERE "NIKOLA ŠUBIĆ ZRINJSKI".

V prošli številki smo poročali, da pevski zbor "Zora" v Chicagu ponovno vprzori opero "Nikola Šubić Zrinjski", ki je doživel občaški premijeri v gledišču "Majestic" tolikih uspehov. Druga predstava bo v dvorani Sokol Chicago, 2345 S. Kedzie Ave. v nedeljo 26. maja ob 2. popoldne. Igral bo isti orkester, in hib, ki so se opazile pri prvi predstavi, bodo pri tej odpravljene. Sedeži so po \$2, \$1.50 in \$1. Po predstavi sledi plesna zabava.

Naročajte knjige iz založbe "Proletarca".

IMENIK ZASTOPNIKOV "PROLETARCA"

CALIFORNIA.	

</

Deset let, ki so spremeniila svet

O. P., Dunaj (Prevel M. K., Ljubljana).

S 1928. letom je poteklo prvo deset let po svetovni vojni. To desetletje je bilo priča ogromnih prevar; videlo je naglo revolucijo, ki je v desetih dneh pretresla svet, preiti v počasen pohod desetih let. Nasprotno je videlo razvoje, ki so šli postopoma, a so postali dejstva, važna za ves svet.

Ce naglo pregledamo to desetletje, nam stopijo iz desetih let svetovne zgodovine nekateri dogodki živo pred oči. Tako n. pr. usoda ruske revolucije, ki jo je poizkus, uveljaviti v kmečki državi diktaturo proletariata, speljal na krijev pot sovjetske države. Dalje preoblikovanje srednje in vzhodne Evrope, ki pomeni tako njen gospodarsko in politično razkošanje kakor tudi obenem njen demokratiziranje. V Italiji je nastal fašizem, ki je postal mednarodna nevarnost. Dalje silno ponižanje in nagnel razmah Nemčije, ki s tehniko in pidnosti in racionaliziranimi tovarnami, s karteli in kemijo mnogo bolje vzdržuje svoje "mesto pod solnecem" kot svoje dni z govorini in armadami Viljema-cesarja. Nove oblike mednarodnega kapitalizma, koncentracija v ogromne koncerne, ki danes prevzemajo vodstvo mednarodne politike v svoje roke. Imamo nove oblike te mednarodne politike same: Zveza narodov, ki kljub vsemu vendarle pomeni začetek demokratičnih metod v občevanju držav med seboj, središče sporazumevanja med narodi. Res so v novem okviru ostale stare sile; a potreba je le novih sil, da izkoristimo te nove možnosti.

A poleg vsega tega je bilo še mnogo pomembnejših dogodkov. Celoten položaj Evrope z ozirom na ves svet se je spremenoval. Blazno negli raznah ameriškega kapitalizma, prodiranje industrije v dosedanje kolonialne dežele, pred vsem v Aziji, vse to je prineslo konec prevladi starega kontinenta. Izvenevropski zemeljski deli polagajo vedno več svojih sil v svetovno produkcijo in trgovino: Evropa prestaja biti središče svetovnega gospodarstva. V isti meri se premika prizorišče svetovne zgodovine: zgodovina ni več evropska zadeva. Ta razvoj lahko opažamo v počasi rastočem razpadanju britanskega svetovnega imperija: tlačeni narodi se puntajo, kolonije se osamosvojujo, trakovi svetovnega imperija popuščajo, a domača dežela se veže ožje kot pred vojno na evropsko politiko. Nove izvenevropske sile prevzemajo zgodovinsko dedčino: na zapadu Amerika, ki se dviga k svetovnemu vladarstvu, na vzhodu Azija, ki se prebuja v meščansko revoluciono.

To so zunanje vidni dogodki desetih let, ki so spremenila svet. Preglejmo natančnejše politični pomen teh sprememb, pa dobimo slediče zgodovinsko bilanco:

Novembarski vihar 1918. leta, ki je prevrnil prestol Habsburžanov, ni prinesel samo v Avstriji novega državnega dela. Hrumej je preko pol Evrope in kamor je udaril, so padale krone z glav in gradovi so se sesipali v prah.

Začelo se je v Rusiji. S carjevim prestolom se je sesul najmočnejši steber feodalizma v Evropi. Ko je propadel car, je propadel t. njim vred veleposestnik. V boljševiški revoluciji si je kmet siloma prilastil zemljo.

Primer je bil nalezljiv. Desetletje od 1918. leta dalje pomeni v celi Evropi konec feodalizma.

Osvobodili so se narodi v vsej vzhodni Evropi. Dopolnila se je narodna revolucija Čehov, Poljakov, Jugoslovjanov. To desetletje je dalo narodno svobojo in enotnost Fincem, Estoncem, Letom, Litvinem, dalo jim samostojno državo. S tem se je zaključilo celo stoljetje narodnostnih bojev, cela

čuje fašistične bande, izdaja svojo svibodomiselnost preteklosti in taji demokracijo, zbirajo vse sile proti delavstvu in tvori meščanske bloke. A njena rastotač nasilnost izdaja le njihov rastoti strah. Kapitalizem je gospodarsko na nogah, meščani red se maje pod zavednostjo ljudi.

Pri vsem tem obstoji tudi znatna razlika v mišljenu delavec to in onstran rense meje. Prvi so doživeli revolucijo: njim je vse, kar se dogaja sedaj, zastoj, premirje, stokrat prevarana nada. Drugi so le oddaleč slišali vihar: oni videjo v krvavi medigri svetovne vojne desetletje počasnega, toda neprekjinega napredovanja. Spričo istega mišljenna, iste volje do cilja, je tu vendarle razlika zgodovinskega doživljjanja, ki mnogokrat vpliva na politično taktiko.

Toda našo desetletje se ni ustavilo na mejah Evrope. Preko teh mej segajo dogodki, ki so spremenili svet.

Vojna od 1914. do 1918. je bila zadnja evropska in prva svetovna vojna. Dvoje dejstev dokazujo to: nastopanje azijskih in afriških čet na evropskih bojiščih, in dejstvo, da je Amerika posegla v vojno, kar je vojno bilo odločilo. Tačko je povzročila svetovno vojno v izvenevropskem svetu na vzhodu in zahodu silne gospodarske in politične posledice.

Na vzhodu je pustošeno svetovnega gospodarstva med vojno silno pospešilo industrializiranje bivših surovinskih dežel. Obenem je svetovna vojna izpodkopal svetovno vladovo bodočnost. Tudi v Aziju je planila mašina, fabrika, industrijska revolucija: uničila je tisočletne kulture, prebudila milijonske množice narodov v upor proti vladu tujcev. Stirosto milijonov Kitajcev je stopilo v meščansko revolucijo, tri sto milijonov Indijcev, ves milijonski svet mohamedancev stoji na pragu revolucije. V tem ogromnem vremenu se prebuja azijski proletariat, gačen v silnem izkoriščanju. Neorganiziran je še, tuj vsaki kulturni, tvori velike rezerve armade mednarodnega kapitala, ki so mu nezaslišano nizke plače sredstvo za pritisk na evropsko delavstvo. A brez dvoma: ako koraka danes narodna vstaja, meščanska revolucija po daljnem vzhodnem svetu, bo industrijski razvoj nepobitno prebudil azijskega delavca in ga pozval v vrste internacionalnega proletariata. Tu je delavstvo osnovalo republiko, Marsikatera je postal v nadalnjem razvoju plen fašizma; toda feodalizem je za vedno mrtev in polkovan.

Prvo povojo desetletje je v vsei Evropi dopolnilo meščansko revolucijo in osnovalo povsod meščanske države; tudi tu ne pozna zgodovina nikakega vstajenja od mrtvih.

Seveda, v srednji Evropi, v Nemčiji in Avstriji je bilo meščanstvo že prestaro in v času poloma prejalo, da bi dovršilo svojo lastno revolucijo: tu je buržoazija prepustila to nalogu proletariatu. Tu je delavstvo osnovalo republiko, in vsa zgodovina teh deset let je bora za vsebine nove države. Sprva se je zdele, da hoče prodiroči proletariat preko meje meščanske republike; danes ima spet buržoazija oblast v svojih rokah, namestila se je vedo ožje kot pred vojno na evropsko politiko. Nove izvenevropske sile prevzemajo zgodovinsko dedčino: na zapadu Amerika, ki se dviga k svetovnemu vladarstvu, na vzhodu Azija, ki se prebuja v meščansko revoluciono.

Po drugi strani je na zahodu lastno razkosanje narodov evropskih, lastno uničevanje evropskega gospodarstva ugajalo pohlepnim rokom ameriškega kapitalizma. Upri na svoja silna bogastva, upri na prekuje v tehniki, je zaporedoma vojni lifier, pa lifier denarja, in sodnik vsega sveta. Pripravlja se, da iztrga star, obubožani Evropi za gospodarsko še politično svetovno nadavlado iz rok. Zdehač v svojem blagostanju, nima točasno na svojem velikem otoku nikake proletarske protisile: ameriški delavec so gospodarsko v dobrem položaju, politično neorganizirani, mednarodno indiferentni. Sele ko bo nadaljnji razvoj tehnike svetovnega gospodarstva zastavil ameriškemu imperializmu meje, bodo tudi ameriški delavci naši pot preko oceana.

Tako je v tem razširjenem svetu zastavljeni akciji evropskega delavstva na vzhodu in zahodu zgodovinska pregraja: čakati moramo, da nas bodo delavci Azije in Amerike došli. Toda med tem, ko bomo čakali, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revolucija, ki po svojih posledicah ni nič manj važna od prve. Tako je evropsko delavstvo, jadro mednarodnega proletariata, med pregradami na vzhodu, zadrževalo v tem, da bo razvoj kapitalizma na zahodu, napredok industrijske producije na vzhodu storil svoje delo, se vrši v Evropi z racionalizacijo, združevanjem kapitala, druga industrijska revoluc

PROLETAREC

Ljut za interes delavskega ljudstva

Izhaja vsak četrtek

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Ju. oslovenske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado, za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00 —
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpoznejše do pondeljka popoldne za priobčitev
v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelc

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone Rockwell 2864

546

DRŽAVA, NJEN RAZVOJ IN SOCIALIZEM

Iz pradavnih časov, ko se je človek povzpel na noge in je začel rabiti oprijemne dele, katerim pravimo danes roke, se je počasi razvijal v kompaktnost, kateri pravimo danes država.

Primitivni človek je bil v očigled prirode velik revež; največji revež med vsemi bitji na zemlji, najbolj občutno izpostavljen vsem vremenskim pojavom in vsled tega izumiranju. Nihče v prirodi ni občutil njenega biča takor kakor človek.

Toda v boju za obstanek se je začel človek kmalu posluževati strategičnih sredstev, rabil je za samoobrambo palico, kamen, blato itd. in v zvezi s tem je iznašel orodje, krotil živali, in jih odgajati v črede in jate! začel je obdelovati zemljo in polagoma je opustil tista pota, po katerih je nekdaj hodil in ki so bila za pridobivanje hrane zelo težka in čestokrat nesigurna. Lov za živiljenskimi potrebščinami je zamenil s sigurnostjo, ko je dobil kontrolo nad pogoji za živiljenje. Obdelovanje zemlje, izboljševanje pasmi, iznajdljivost in drugi priponočki so bili ti pogoji.

V začetku teh iznajdb je bilo med njim brezvonom veliko sodelovanje in izvrševalje svoje naloge sporazumno. Najprvo je bil ta sporazum med možem in ženo, potem z družino, nato v pokolenju in končno med roduvi. Vsi so imeli ene interese; zlasti je bilo to pravilo pri obrambi in samohrani. Časoma so ti rodovi združili s prijateljskimi rodovi in so ustvarili medsebojne zveze. Pozneje so postali ti zvezni interesi večji in vsled tega tesnejši, bolj razviti in dočnejši, dokler ni prej primitivna zveza ali federacija postala zveza stalnih rodov; v tem procesu so zaželeti stabilno in bolj komplikirano v centralizirano vlado, ki je imela služiti dobrim in slabim stranem, to je, da so se ali branili, ali pa napadali druge, kakor je že služilo njihovim interesom. Pozneje je prišla moda straženja kraja v roke posamežnikov, ki so ravnali po svoji volji, in so čestokrat vpropastili cele rodove.

Pri Židih, Grkih in pri prvih Rimljanih so tvorile enotnost države krvne in religiozne vezi; vsi drugi, ki so živelj v državi, so bili nihovi sužnji. Pod Servisom Tullossom, šestem rimskem kraljem, so bile proglašene glede državljanjskih pravic velike, zelo dalekosežne različne koncesije; zlasti so dobili koncesije tisti, ki so imeli posest in so bili sposobni nositi orožje. Namesto družinskega znaka, ki ga je nosil vsak poedinec plemena, je prišla v modo, da poskušajo doberga državljanja prisega državi, in ta ideal državljanstva se je nadaljeval, dokler ni bila ljudska vojska odpravljena in nadomeščena potom plačanim vojakom, ki jih je nastavil Cezar in so služili njemu.

Za tem je prišla nenavadna doba mešanice militarizma in absolutizma, ki je znan kot fevdalni sistem, pod katerim so grofje in baroni poklekavali pred monarhi, med tem ko so njihovi tlačani in hlapci opravljali službo za pravice in interese, ki so jih imeli grofje in okupiranih deželah.

Poleg vojaške službe je polagoma prodirača ideja o davkih in plačevanju, in ko je človek razvil svojo inteligenco do višje stopnje, ko se je bila razvila trgovina in tisk, zemljepisje in šolstvo, je individualno načelo enakopravnosti začela naglašati: "nobenih davkov brez zastopništva". To je rodilo potrebo po zastopništvu ljudstva v parlamentih.

Prav radi teh načel se je Amerika leta 1776 uprla Angliji, ker je angleška vlada naložila ameriškim kolonistom, da morajo od gotovih pridelkov plačati angleški vlad, pri kateri niso imeli kolonisti nobenega zastopstva, davke.

Največje vprašanje vseh modernih časov je, kako sharanizirati idejo popolne posameznikove enakopravnosti z idejo in dejstvi enakopravnosti države, s popolno avtoritetno in močjo vlade ali naroda ter ob enem izvrševati brez ovir splošno voljo svobodnega ljudstva. To je ideal, radi katerega se je ljudstvo bojevalo stoletja in je krvavelo, umiralo, trpel sramoto in poniranje, ječo in izgone. In vendar, po vseh teh bridičih izkušnjah, izvira-

jočih iz teh zgodovinskih bojev, ni danes v tej svobodni Ameriki realizirano niti en odstotek teh idej.

Zakaj je temu tako? Zato, ker se ljudstvo še vse preveč klanja bogu mamomu in se bori v tej gnječi po grabeštvu drug proti drugemu, namesto da bi se organiziralo in upravljalo bogastvo dežele skupno. Kapitalistično časopisje, glasnik in zagovornik tega vrvenja po grabeštvu, korumpira misli množic in jih ustvarja nesposobne za vsako sodelovanje, ki bi šlo v prilog splošnemu blagostanju. Množice drži s svojo gospodarsko silo k tloru in po drugi strani poje slavo temu sistemu, duh ljudstva pa je vsledtega omračen in nesposoben, da bi mogel misliti drugače. Država, ki so jo zgradili idealni ljudje, je postala sredstvo za izkoriscanje množic po nekaterih. Ker je prešla vsa gospodarska podlaga države v roke privatnih špekulantov, je postala beseda demokracija, ki bi morala služiti svojemu pravemu namenu, le mrtva in nima pravega pomena v življenju.

Ali je vsled vladajočih krivičnih gospodarskih razmer vsako prizadevanje, da se stvari izpremene, odveč? Ali je beseda "demokracija" nemogoče spraviti v soglasje z njenou realno stranjo—z realnim življenjem? Na to vprašanje daje odgovor socializem, ki uči, da doseže ljudstvo pravo demokracijo le tedaj, če se delavstvo, ki je v tej družbi najstvilnejše in vsled tega najbolj prizadeto, gospodarsko in politično organizira, osvoji na volilni dan vlogo v okrajih, v mestih, državah in v deželi, in povrne ljudstvu, kar mu je bilo v teku časa odvzetno—to je, da se podružabijo vse javne naprave, ki imajo služiti ljudstvu, katere tudi upravlja po svojih zaščitnikih, kakor zahtevajo njegovi interesi.

Kdor želi resnično demokratično državo in večjo človeško srečo, kakor jo je užival človek, ko je imel svoje velike boje za obstanek v prirodi, in jih je s svojo ženjalnostjo in strategijo končno premagal in podjarmil, ta naj se organizira gospodarsko in politično, kajti to so tista sredstva, potom katerih se bo moderni človek povzel po resnične demokracije in svobode, in bo končno postal kröna bitij, ki mu je odmerjena v prirodi.

Spremembe pod socializmom

Kaj bo napravil socializem? Dal bo vsakemu zdravemu človeku priliko za delo v tistem poklicu, za katerega je najbolj sposoben; zasigural bo vsakemu polno vrednost njegovega dela; skrajšal bo delovne ure in izboljšal stanje delavstva; preskrbel bo ljudstvu zdravo hrano, dostojna oblačila in zdrava, udobna stanovanja; omogočil bo, da bodo delavci dobili počitnice z možnostjo, da obiščajo kraje, kjer se bodo lahko neprisiljeno zabavali in si utrdili zdravje; razsiril bo duševno obzorje delavstvu potom izobrazbe in ga naredil pristopnega za pravo kulturo; odpravil bo otroško delo v tovarnah in rudnikih in otrokom bo dal priliko do izobrazbe v šolah in do zavabe na igriščih in v prosti naravi. Vse to bo mogoče, ker se ne bo proizvajalo za profit, ampak za koristi splošnosti. Dividende odpadejo v socialistični družbi. Izkoriscanje preneha. Ustvarjena bo podlaga za zdravo razvijanje otrok. Materje ne bodo v skrbkah, kako bodo obklele in nastile svoje otroke. Vzroki, ki povzročajo korupcijo in ropanje bodo odpravljeni. Vse to pride, kadar se ljudstvo očlane socialističnih navkrov in jih bo pomagalo spremenniti v mesu in kri. Pridružite se tudi vi delu za socialistični družabni red.

Moralna dveh sistemov

Socializem nima naloge ureničevati moralno meščanske družbe in iz njenih pojmov ustavljati "zvišano" moral. Socializem hoče novo družbo, na novih temeljih. Na novih temeljih se ne bodo izpremenile samo materialne razmere, ampak tudi moralne, ki so le posledica prvih. Razvile se ne bodo po zakonih moralistov, ampak po zakonih logike. Kjer ji bodo ozkosrni paragrafi moralistov na poti, jih bo brez pomislike vrgla v kot.

Cukovski:

Hohot smrti

Crez nedogledne, sive planjave razlega se strašen, svinčen krohot. To se smrt, krvi pijana, hohoče. Z ustmi bakrenimi, zobni jeklenimi, trga iz teles živiljenje vroče. In s sadizmom oslepljena svojat drvi čez poljane v divjem plesu. Z belo ženo črno bratovščino pije iz belih lobanj.

Kako sladak je vonj sveže krvi, kako prekrasno je, če na povelje mladost smrti v naročje hiti, kadar zemljo stresa nje blazni hohot!

Zagomazelo je v rjavih zritinah, zganilo se je v širokih krtinah, dvigajo se oglodane pesti.

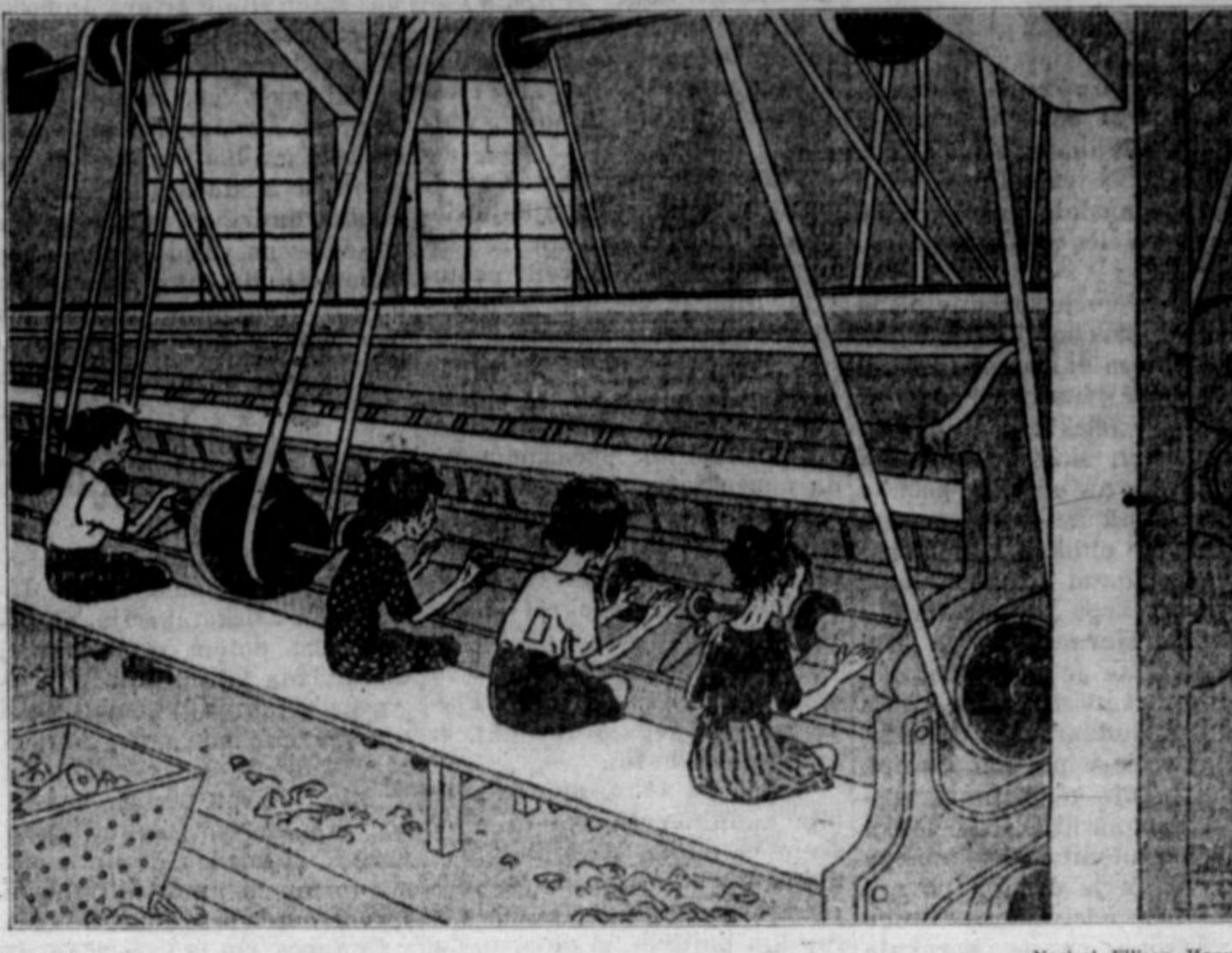
Mrko je blisknilo v temnih votlinah lobanj in jeknil je zlobni hohot, maščevanja — pjan "ho ho, hi hi — —".

Preplašena se je pijana svojat v gručnem zgrnila,

v obupu si z nohtmi v prebele prsi rije. In s krohotom je smrt lobanje gole pobiralna in ž njimi preplašeno, parazitsko gnezdro obusa.

Zemljo je stresal smrti maščevalni hohot.

ARGUMENT PROTI OTROŠKEMU DELU V INDUSTRIJI

Narissaj Ellison Hoover.

Vsa prizadevanja, da se odpravi delo otrok v industriji z zveznim zakonom, so bila neuspešna. Vrhovno sodišče smatra, da bi bila takva postava kršitev ustaw. Posebno v tektalnih tovarnah dela tisoče otrok. Na jugu jih trpajo v tovarne vseh vrst. Kapitalizem hoče profit, in če mu je dovoljeno, da ga iziskava ne le iz odraženih moških in žensk, ampak tudi iz otrok, ga bo iziskal. Od svojega dobička dajo potek nekaj za revčevo za bolnišnico, razne "dobrodelenje" ustanove ter v prilog znanosti, in vsled te njihove radodarnosti jim pravimo "človekoljubi" ali "filantropi". To lepo zveneče ime so jim dali hlapci v njihovi službi.

VŠČIPI

Na konvenciji SNPJ. je 231

po imenu. Njegov protikandidat je bil MJT. Čudil se je, da je propadel. To ni čudno, veliko bolj čudno pa je, da je dobil toliko glasov, kajti delegatje ga vendar pozna.

Največji demokrat na konvenciji je njen predsednik. Za nepristranstvenost pa ne bo dobil kolajne.

Odbor za pravila, izvoljen na prejšnji konvenciji, je skušal s svojimi zagovorniki praviti vti, da je sentiment proti osnutku pravil posledica "čikaških" prepričil. Konvencija je bila nasprotnega mnenja. Prvič v zgodovini kake jugoslovanske organizacije se je dogodilo, da je delo takega odbora prejelo kompliment od klonitve.

Delegat Jos. Konte, Lorain, O., "njije komunista" dasi je bilo njegovo ime na listi komunističnih "progressivnih" kandidatov v konvenčni odsek za pravila. Predlagal ga je na komunističnem-pravilesivnem sestanku za kandidatje Frank Somrak (Cleveland).

Ludvik Medveshek je bil na konvenciji dvostruk - "progressivni" sestanku imenovan za kandidata v konvenčni resolucijski odsek. Predlagal ga je "progressiv" Somrak in hrvatska komunistična skupina ter "progressivni" voditelji so ga "metnili na listu", katero so cirkulirali med delegati. Ko je konvenčni predsednik vprašal, kaj so nominirane kandidate, aka sprejmejo nominacijo, je Medveshek izjavil, da je ne sprejme.

Prošlo nedelj dopoldne je v sosednji dvorani SNPJ. imel shod radnički blok, na katerem je govoril Chas. Novak o SNPJ. —pardon—o njenih "socialpatroških huljah". Se spomnите, ko je ta list pred par meseci pisal, da je Chas. Novak še vedno vodja "komunističnega-progressivnega bloka"?

Letake za to shod je prinesel in poskrbel za razdajo delegat Sepič, tajnik Bartulovičeve rešilne arme.

Namesto Chas. Novaka je "Radnikov" general na tej konvenciji Leo. Fišer. Ne Sepič, nego Chas. Novak in Fišer odrejata "radničkemu bloku" takto "vrtanja". Nekaj dni so zelo pridno vrtali, v petek in soboto pa so morali na povelje svojih vodij biti mirni ter se varovati za "psihologične" momente.

Medveska smo nominirali zato, da smo vam vrnili," je rekel Sepič med odmorom. "Vi ste nam vzel Zevnika, mi pa vam Medveska."

To se pravi, misli so, da bo on njihov kandidat, pa je bilo njegovo ime natisnjeno na nasprotni listi.

"Bloki in pojmi se kristalizirajo," je dejal delegat št. 4-54.

"Skoro vsi naši kandidati v konvenčne odseke so bili porazeni, je priznal "Radnik", kajti zmagal je le s par "progressivci", ki pa so zelo nezanesljivi blokarji in se obračajo po vetro — kakov njim bolje kaže.

Popravek: Kalifornijski blok sploh ni blok, ker zastopa vsak delegat iz Kalifornije interesce SNPJ. po svojem najboljšem prepričanju, neoziraje se na bloke, katerih je na konvenciji

231.

Siskovich je tajnik konvencije. Osebno ga je poznalo komaj par ducatov delegatov. V

Proslovo piše redkokdaj, torej ga v "Radniku" in "D. S." naj-

veliki večini ni bil pozan niti bolj napadali, so se sedaj zanj

in pazijo, da se ne zamerijo ne na levo ne na desno. "Molk je zlato", je rekel sveti Janez, ali kdor je že bil tistj Janez. Matija je tudi na konvenciji. Celo njen poslovnik je kršil, ker si je nepozvan na dramatični način vzel besedo. Ko je bil izvoljen predsednik konvencije, se je hipoma pojavil pred ostrom, mu poklonil srebrno predsedniško kladivo ter napravil navdušen nagovor s primernimi komplimenti. Stvar je bila na mestu in Matija je prišel v liste in v zapisnik. Kar je storil je izvršil v dobrim namenom, toda je zanj vendarle reklama, kakrsne ne bi kupil niti visok denar.

Kandidatov v glavni odborkot je razvidno iz pomenkov, bo mnogo. Zelo pametno bi bilo, če bi ljudje ne kandidirali samo radi kandidature nego se zedinili za tiste, ki so za urade, v katere so nominirani, najspomljnejši in pošteni. Element, kateremu je SNPJ. le sredstvo, ki ga je mogoče izrabljati v namene kateri ji niso v korist, je enoten in organiziran. On hoče zmagati. Vi pa, ki ste prišli na konvencijo da zastopate SNPJ. v njeno korist, skrbite, da ne pride v odbor nihče, ki nima potrebnih zmožnosti in ni vreden vašega zaupanja.

Dr. Kern ne bo več kandidiral.

Zadnja papeževa armada

Po spravni pogodbi med Vatikanom in Kvirinalom ne bo imel papež v svoji "Citta di Vaticano" nikake vojske. Drugače je bilo v tem oziru v starih časih. Pred šestdesetimi leti je razpolagal Vatikan z lastno armado. Vrhovni poglavar papežev čet je bil general Herman Kanzler, bivši nemški častnik. Bil je istočasno vatikanski vojni minister.

Papeževa vojska je obstajala iz orožništva peš in na konjih. Te čete so štele 1863 mož. Topništvo je imelo 8 baterij in 996 mož, pionirske čete so štele 157 mož. Lovcev je bilo 1174. Linijski pešpolk je obstajal iz 1691 mož. Potem je bil še poseben polk Zuavov, kolonialnih čet, ki je štel 3040 mož. Ta oddelek je bil najstvilnejši v papeževi armadi. Rimski legija je imela 1089 mož, karabinjerski regiment 1195 mož, dragoncev je bilo 567. Četa vozotajcev je štela 166 mož. Zraven tega vojaštva je bilo še nekaj drugih oddelkov, n. pr. 544 sedentarijev, 1023 skvadrljirjev in 199 mož bolniškega strežništva.

V vsem je štela papeževa armada v 50. in 60. letih do 1. 1870., ko je bila razpuščena okroglo 13 do 14.000 mož. Med častniškim zborom je bil eden prvih oficirjev general Zappi, Avstrijec, ki je služil mnogo let pod Radeckim. Topništvo je vodil grof Ceini iz Modene, ki je absoluiral dunajsko vojaško šolo. Sploh je imela papeška

ALI VAM PROLETAREC UGAJA.

Če ste dobili to številko na ogled, in vam list ugaja, si ga naročite čimprej, da si zasigurate redno prejemanje.

Sodrugom v Clevelandu.

"The MILWAUKEE LEADER" Naječi Ameriški socialistični dnevnik.
Naročina: \$6.00 za celo leto, \$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.
Naslov: 535 Junes Ave. MILWAUKEE, WIS.

Seje kluba it. 27 JSZ se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvezec in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodruži, prihajajo redno na seje in pridobivajo novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

81 različnih spisov povestne, zabavne in informativne vsebine je v

Ameriškem družinskom koledarju I. 1929

IN NAD 60 SLIK TER ILUSTRACIJ.

STANE \$1

za Jugoslavijo in druge inozemske kraje \$1.10

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvatskem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.

Naša posebnost so tiskvine za društva in trgovce.

NAJVEČJE ZLO, ki tepe človeški rod je nevednost.

Ubiti nevednost se more EDINO z znanjem.

Znanje je v knjigah.

Vse, kar je človek storil in dosegel, je zabeleženo v knjigah.

Niso VSE knjige dobre.

Tudi tisti se lahko izrablja v prilog nevednosti in zavajanja. Toda ti, ki čitaš, se moraš naučiti misliti s svojo glavo, da boš lahko to, kar čitaš, prebavil s svojo duševno močjo, in twoje znanje bo rasio, twoje obzorje se bo širilo.

OBRE knjige. Naročite si jih iz

Proletarčeve knjigarne. Prečitajte cenik knjig v tej številki. Ako se ne morete odločiti, katere knjige bi bili naročili, vprašajte nas za nasvet.

Ako knjige, ki jo želite, ni v našem ceniku, nam pišite vseeno, in še le mogoče, vam jo bomo preskrbeli.

Naše cene knjigam so zmerne, kajti raspečavamo jih v

prvi vrsti, da gredo med ljudstvo. Kolikor napravimo pri njih dobitka, se ga porabi v podporo delavskemu tisku.

Čitalnice kakor tudi posamezniki dobe pri večjih naročilih popust.

Pripremajo našo knjigarno. Vsa naročila za knjige našovite: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Pešmi, poezije, igre.

Angleške knjige socijalne in znanstvene vsebine.

ROMANI, POVESTI, ČRTICE IN OPISI.

Albrecht Ivan: Srce, novele, vez. .50

Album slovenskih književnikov

(uredil dr. Janko Šleper), vsebuje opise in slike slov. književnikov od Trubarja dalje. Fina vezba. .50

Andrej Leonid: Plat zvona, no le, vez. .45

Povest o sodnih obesčenih, po- svečena L. N. Tolstemu, vez. .50

Arcibald H. Sanin vez. .1.50

Azov Vladimir in Toffi: Humo- roške, groteske in satire, bro- širana .60

Barbusse H.: Ogenj, dnevnik de- setnike, povest iz svetovne vojne, vez. .1.25

Beg in teme: (ruski pisatelji) broš. \$1, vezana .1.25

Bohinjec P.: Svetobor, povest iz konca enajstega stoletja, broš. .50

Bulwer L. E.: Poslednji dnevi Pompejev, I in II. del, broš. .1.50

Burroughs Edgar R.: Tarzan, sin opice, vez. .1.00

Tarzan in svet, vezana .1.00

Tarzanove živali, vezana .1.00

Tarzanov sin, vezana .1.00

Tarzanova mladost v džungli, vezana .1.00

(vseh pet knjig \$4.50)

Calco L.: Cerkvene miši, povest iz sedanjosti, broš. .75

Cankar Ivan: Podobe iz sanj, vezana .75

Moje življenje, vez. .85

Cankar Ivan: Zbrani spisi: I. zv., vsebina: Erotika, izdaja 1902; Erotika, izdaja 1899; Pesmi 1892-1898; Vinjet, vezana .2.00

II. zvezek: Črtice in povesti ter Kritični in polemični spisi, vezana .2.00

III. zvezek: Jakob Ruda, Po- tovanje Nikolaja Nikiča, Za narodov blagor, Črtice ter Kritični in polemični spisi, vezana .2.00

IV. zvezek: Knjiga za lahko- miselne ljudi in Tuje, vez. .2.00

V. zvezek: Kralj na Betajno- vi, Na klancu in Črtice, vezana .2.00

VI. zvezek: Ob zori, Živiljenje in smrt Petra Novljana in Hiša Marie pomočnice, vezana .2.00

VII. zvezek: Mimo živiljenja, Črtice in novele ter Kri- tični spisi, vezana .2.00

Vseh 7 knjig skupaj .18.00

Cankar Izidor: Obiski pri slovenskih pisateljih in umetnikih, vez. .1.25

S poti potopisne črtice, broš. .75

Cankarjev zbornik, vez. .1.00

Cehov Anton P.: Sosedje in dru- ge novele, broš. .50

Chesterton G. K.: Četrtek, fan- taščični roman, broš. .50

Chocholoušek P.: Jug, zgodovinski roman, 616 strani, broš. .75c. vez.

Cigler Janez: Deteljica ali življenje treh kranjskih bratov francoskih vojakov, broš. .45

Coloma Louis: Boy, roman, vez. .40

Coloma-Poljanec: Kraljica mu- ženica, zgodovinski roman, broširana .75

Concourse Ed. De.: Dekle Eliza, roman, broš. .50

Dickens Charles: Božična pesem v prozi, broš. .40

Dolenec Hinko dr. Zbrani spisi, broširana .50

Dostoevski F. M.: Besi, roman v dveh delih, 758 strani, vezana .2.50

Idiot, I., II., III. in IV. del vsek 90c., vse skupaj .3.50

Zapiski iz smrtve doma, I. in II. del, vez. .2.25

Zločin in kazen, roman v dveh delih, vez. .2.00

Bele noči—Mali junak, pove- sti, broš. .50

Iraile, iz spominov mladeni- ča, roman, broš. .75

Dumas Aleksander: Vitez iz rdeče hiše roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broš. 75., vez. .1.00

Elizabeth, hči sibirškega jetnika .25

Erjavec Fran: Povesti, vez. .50

Feigel Damir: Bacili in bacilke, humoreske, broširana .45

Domači živali, vez. .45

Po strani klobuk, humore- ske, broš. .75

Poi litra vipavca, vez. .60

Tik fronto, broš. .50

Federer Henrik: Patria, povest iz irske junačke dobe, broš. .35

Federer-Poljanec: Sisto e Sesto, povest iz Abrucev, broš. .35

Finžiger F. S.: Iz modernega sve- sta, roman, vez. .1.50

Finžiger F. S.: Zbrani spisi, vse- bina IV. zv.: Dekla Ančka in Srečata se, vez. .1.00

V. zvezek: Boji, Kronika gosp. Urbana in Golobova njiva, vez. .1.25

VI. zvezek: Samo, Kakor Pe- likan, Botičar, Naš vask- danji kruh in Tri črne že- ne, vez. \$1.50, vse tri knji- ge skupaj .3.50

Flauber G. Tri povesti, broš. .65

France Anatole: Kuhinja pri kraljici gojji nožici, broš. .75c., vezana .1.00

Novičan Anton: Naša vas, broš. .1.00

Pingvinski otok, vez. .1.00

Knjigarna "PROLETARCA"

3639 West 26th Street, Chicago, Ill.

Poučne in znanstvene knjige.

Romani, povesti, črtice in opisi.

Gogolj N.: Taras Buljba, po- vest, broš. .75

Golar Cvetko: Prelepa Valjilica in druge ruske pravilice, broš. .40

Gorkij Maksim: Deveti januar, črtica iz ruske revolucije 1905, broš. .25

Povesti, 210 strani, broš. .75

Green A. K.: Za milijoni, roman, broš. .65

Hamsun Knut: Glad, roman, broširana .75

Hašek J.: Pustolovčine dobrega vojaka Švejka v svetovni vojni, vezana .1.50

Jaklič Franc: Ljudecke povesti, broširana .50

Jelovšek Ernestina: Spomini na Prešern, broš. .65

Jirasek Alojz: Filozofska zgod- bina, vezana .50

Jubilejni zbornik. Ob petdeset- letnici Otona Župančiča, fina vezba .1.50

Jurčič Josip: Zbrani spisi (nova izdaja, fina vezba):

I. zvezek: Pesmi, Narodne pravilice in pripovedke, Spomini na deda, Prazna verba, Uboštvo in bogastvo, Jesenska noč med slov. pol- harji, . .65

II. zvezek: Spomini starega Slovencev, Tihotapec, Juri Kobilja, Dva prijatelja, Vrban Smukova ženitev in Grad Rojnine .1.50

III. zvezek: Kloštrški žolnir in Deseti brat .1.50

IV. zvezek: Golida, Hči mest- nega sodnika, Nemški val- pot, Dva Brata, Božidar Tirtelj, Kozovska soba v Višnji gori, Črta

Fair Representation

The growth of giant cities with millions of inhabitants has shifted the centers of population so much that single wards in New York or Chicago have more people than such states as Utah, Arizona, Nevada, Idaho, New Hampshire or Delaware.

Under a fair system of political representation according to population, the big American cities would have the majority of the representatives in congress and state assemblies.

Under the present unfair system, backward and thinly settled states, or rural sections of states, have more political power than the people in the centers of population.

The cities are the seats of social progress. They have the liberal, progressive and most active voters. The present unfair apportionment of election districts enables the most backward, hide-bound, narrowminded, ignorant and fanatical voters to force their stupid ideas on the more intelligent majority.

Reversed Roles

The king of Italy and the Roman pope have at last reversed their roles. The pope used to consider himself the prisoner of the king. But since Mussolini freed the pope, the king has become the prisoner of Fascism.

Before the Fascists marched on Rome, the Italian king used to say that Fascism, like Bolshevism, is merely a mental aberration, an after-effect of war insanity.

But after Mussolini had triumphed Matteotti had been murdered, and three former prime ministers, Giolitti, Salandra and Orlando, had protested, and two liberal ministers, Casati and Sarrocchi, had resigned, the king crawled before Fascism. Recently he signed even the laws of exception against opponents of Fascism.

The Postal Employees

There is not a more efficient, faithful and obliging group of workers anywhere than the postal employees.

But if anti-Socialist theories and charges were correct, these hundreds of thousands of workers would be the laziest lot of soldiering slobs in the world. To hear anti-Socialists tell it, working for the public affords no incentive to do good work but makes men lazy and shiftless.

The postal workers prove the complete falsity of the charge. They work for the public, the collectivity, just as men and women will do under complete Socialism, only they do not have as much to say about their employment as they will then. Yet they take pride in the postal industry and they work hard and competently.

You see, the opponents of Socialism just twist things around the wrong way. They claim that under private ownership the workers have greater incentive to work well because they may some day work themselves up to the point where they will own the industry. As a matter of fact, they have precious little chance to do that, and they know that their labor enriches idle owners. The postal workers, on the other hand, know that their labor does not enrich idle owners, for the postal industry is owned by the nation, not by private profiteers. Hence the postal workers have greater incentive to give good efficient service.

When all of the great industries are made collective, all the workers will have that incentive.—(Milwaukee Leader.)

To the Lone Comrades

Scattered all over the United States in little country towns, there are lone Socialists who year after year carry on without any encouragement, without a single comrade to cheer them, just because they have faith in the cause and a stout heart.

When election comes around, they go to the polls, cast their solitary ballot, smile grimly and go back to work. And some of them spare a dollar or two from their scanty funds to send a sub to their favorite Socialist paper far away in the big city, with a cheerful letter for the editors.

Here's fraternal regards to them and a symbolic handshake. They are the salt of the earth.

If an aged worker dies in poverty there is no old age pension by the Federal Government to make his last days comfortable but if a pig gets the cholera an official will be dispatched to care for it. How would you like to be a piggy?

Crazy Economics

Every time the department of commerce issues new statistics concerning American wealth it becomes more and more evident that our system of distributing income is grotesque to the point of lunacy. The fact that the world is full of lunatics does not entirely excuse our shortcomings, for in the field of productive efficiency our business leaders have demonstrated that they can be remarkably intelligent.

The farmers who do the most vital work of the world in keeping us alive receive the lowest income of all, about \$717 a year. The manufacturing workers who stand by moving belts, punching holes in tin plates, or tie broken threads through weary days get an average wage, according to the department of commerce's figures for 1927, of approximately \$25 a week. That is a few cents more than the previous average of 1925—for those who work. But for those who do not work or who work irregularly—and their number is legion—the average income is below that amount. For the southern cotton-mill workers it is about \$12 a week—when they work.

At present even the workers are not much concerned about the evident tendency to give an increasing proportion of the gains of machinery to the masters of the machines. They tend to think in terms of real wages and to remain satisfied if their absolute income does not drop. When an occasional worker shows insight enough to comprehend the way in which owners are skimming the cream of the new industrialism, he usually starts climbing out of the working class toward that privileged class of 11,000 persons in the United States whose income averages 203 times the wage of the factory hand.

While our manufacturers are going up, the number of workers required to produce those manufactures is going down. The National Catholic Welfare conference estimates that 1,125,000 jobs have disappeared from our factories in the last five years, leaving 80 jobs in the textile mills where there were 100 before, 85 in iron and steel 80 in lumber, 83 in tobacco, and 87 in food products.

Meanwhile "we" are getting richer all the time. No country in the history of the world has ever approached our record. Our manufactures increased 43.4 per cent in the six years from 1921 to 1927, inclusive. Who got the increase? The consumers got a part in lowered prices, and the workers got a little, but the lion's share went to owners. The significant figure to look at in the latest report is "value added by manufacture." That has gone steadily up from \$18,000,000,000 in 1921 to \$27,150,000,000 in 1927. But labor's share of that value has gone steadily down from 45 per cent in 1921 to 39 per cent in 1927. When we take into account what price is being paid for his product we find that he was actually getting a 10 per cent lower return in 1927 than he got in 1921.

Of course, no one stops to measure the workers' production in this way and ask whether he is not being cheated out of his share of our increasing wealth. The approved method of distributing the products of industry is to give the workers as

little as they will accept without losing efficiency, and to concern the balance to other factors. Some contend that since the machine is responsible for most of the increase of production, the owners of the machine should receive practically all of the increased revenue. If such reasoning is followed to a logical conclusion the distance between the worker and the owner will grow greater year by year. In the absence of any compelling moral standard, or of any powerful labor opposition, the rich will grow richer very rapidly, the poor will grow richer very slowly, and the chasm of inequality will grow wider.

At present even the workers are not much concerned about the evident tendency to give an increasing proportion of the gains of machinery to the masters of the machines. They tend to think in terms of real wages and to remain satisfied if their absolute income does not drop. When an occasional worker shows insight enough to comprehend the way in which owners are skimming the cream of the new industrialism, he usually starts climbing out of the working class toward that privileged class of 11,000 persons in the United States whose income averages 203 times the wage of the factory hand.

The acceptance of our grotesque inequalities of wealth is nowhere better illustrated than in our double standard of need for rich and poor. The social agencies of New York city undertake to keep a family of four alive on \$25 a week, allowing

an adult a \$15 coat once in three years and about 14 cents' worth of food for each meal. The charity allowance in Milwaukee is 11 cents a meal for a working-class mother and 12 cents for a father. The Milwaukee Family Welfare Assn. allows \$60 a year to a mother living at home to dress herself. For the education of these mothers we commend the reading of a paragraph which appeared in The New York Times on the morning after the last annual Beaux Arts ball in New York City. It describes the dress worn at that ball by the wife of the head of the National Security League.

"Mrs. S. Stanwood Menken, as in former years, wore one of the notable costumes of the night. As the Golden Eagle she represented 'The Spirit of Napoleon's Campaigns.' Her costume, a huge affair, was of cloth of gold. Fully 400 eagle feathers, encrusted with gold leaf, were used to make the wings, which measured 15 feet from tip to tip. The bird's head, body, and tail feathers were embroidered with amber stones."

CAUSE AND CURE.

Existing social evils are mainly due to the imperfections in the system of production and distribution. And these imperfections are themselves due to the lack of enlightenment on the part of the majority of human beings who make up the population.

In the early decades of this nation the country was new and opportunities were unusually abundant. Industry was for the most part carried on with simple and inexpensive tools. Handicraft prevailed. Men worked separately on their own account, or "on their own hook" as they called it. Small industry was the rule. All men had approximately equal access to the means of production. There were wealthy people and there was special privilege, but it was not so pronounced. Wealth was more nearly equitable distributed.

Since that time the simple tools have developed into the great labor-saving machines. Handicraft has developed into machine production. Isolated industry has developed into associated industry. Small industry has developed into great industry. Gigantic trusts and combines have monopolized the industries. The vast bulk of the wealth has gravitated into the hands of a comparatively small number of people.

This development has ended the "rugged individualism" and the "equality of opportunity" of which Herbert Hoover speaks so unctuously. He may, for aught we know, believe what he says, but his remarks apply to a past period, not to the present period.

The few into whose hands most of wealth of the country has gravitated maintain their privileged position by controlling government. They so manipulate things that they control the executive department, the congress, the courts, the state administrations, and most of the local administrations, by electing men who agree with them. They are extremely class conscious, and they manage things so that their small class shall continue to get most of the wealth of the country without earning it.

Concessions are made only when they have to be made—and quite a few of them have had to be made, but the gouging system still prevails.

The cure for this undesirable condition is, not to go back to small industry again, but to take the great industries over and make them cooperative. Some people get scared at the very sight or sound of the word "Socialism"—yet Socialism is the next phase of civilization. It is the benign and only cure for present evils.

It will enable industry to be operated for the benefit of all, not merely for the benefit of a few. And the best social service a man or woman can perform at the present time is to join the Socialist party and help to enlighten the people on this subject. —(Milwaukee Leader).

THE GOTHAM GAMBLE

What's all the Wall Street stock market fuss about?

Simple enough. It's a gamble on present and future values based upon earning of dividends by driving the working masses to produce more and the ability to mulct consumers out of more profits.

It is the answer to the introduction of mass production, labor-saving machinery and open shop slavery.

Great is prosperity for the monomaniac speculators who won't hesitate to drag legitimate industry to the brink of ruin to satiate their thirst for plunder.

Petty gamblers are thrown into jail, while the Wall Street manipulators are hailed as our leading citizens.—Cleveland Citizen.

THE MODERN HIAWATHA

(With apologies to Henry Wadsworth Longfellow).

He killed the noble Mudjikivis,
With the skin he made him mittens,
Made them with the fur side inside,
Made them with the skin side outside,
He, to get the warm skin inside,
Put the inside skin side outside.

He, to get the cold side outside,
Put the warm side fur side inside:

That's why he put the fur side inside,
Why he put the skin side outside,
Why he turned them inside outside.

—George A. Strong (1882-1912).

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

CHICAGO, ILL., MAY 23rd, 1929

Telephone:
Rockwell 2364

VOL. XXIV.

The Loyal Are the Progressives

By Norman Thomas

OUR AIM:

EDUCATION,
ORGANIZATION,
CO-OPERATIVE
COMMONWEALTH

That is a very gallant strike which the rayon workers of Elizabethton are carrying on to the usual accompaniment of hunger and ruthless repression. Hoffman and McGrady were kidnapped and at least one of their kidnappers out on bail is acting in conjunction with the militia as a deputy sheriff! A local leader named Mack Elliott has his house blown up because it was used as a meeting place for the strike committee. Young girls are in jail simply because they could not pay board bills totaling less than \$10 apiece. And this is what is done to a peaceful strike under respectable A. F. of L. auspices. No wonder President Green almost in despair confessed the failure of his policy of respectability ubi aliis in these words: "Employers in most every section of the country are just as hostile now as they were two decades ago, particularly when there is involved in any dispute that arises between employers and employees the right of collective bargaining and the recognition of union relationship."

Unquestionably the United Textile Workers are handling the Elizabethton situation well. Unquestionably it has got valuable support from the A. F. of L. as a whole. But no one in his senses would say that at Elizabethton or elsewhere the A. F. of L. is doing what it ought and what it could. The A. F. of L. should have a department organized for the rapid and efficient administration of relief. It should have a publicity department to dramatize for the entire nation the significant events at Elizabethton. It is ridiculous to say that the A. F. of L. could not do this because of its limited power. The Communists do it in every strike in which they enter. If there was a will the A. F. of L. could find a way instead of depending in every dramatic strike upon the chance help of those whom it persists in regarding as "outsiders" in peaceful times. The U. T. W. is not strong enough of itself to push organizing work in the South although the field is more than ripe. The A. F. of L. ought to have special facilities in helping in such a campaign of organization.

It is precisely this failure of the A. F. of L. which requires that those loyal to it, those who know the infinite harm a dual union may work, should rally in a great progressive movement to bring back the old spirit of solidarity and devotion to the interests of the workers. President Green's respectability and all his after dinner speeches, Matthew Woll's cunning opposition to old age pensions which churches and fraternal orders have endorsed, his effort to make labor's life insurance company a bulwark of the existing order, his role as buddy of the bosses in the National Civic Federation—these things have got precisely nothing for labor. They will get nothing. It is not therefore loyalty to labor or to the A. F. of L. to approve openly or by silence leaders or the policies of leaders which make so humiliating a showing. The loyal under these circumstances are the progressives. And progressives should get together in program and policy.

It is time for the Socialist or near Socialist leaders of certain trades to consider their situation. They have had and still have a difficult task. Their loyalty to the A. F. of L. has been and is proper. Surely they do not need to prove that loyalty by elaborate deference to men who lose no opportunity to flout the opinions our comrades hold. If the needle trades, for example, have to buy the legitimate support of the officials of the A. F. of L. by sycophancy and silence on their real beliefs it is not worth the purchase. It is moreover increasingly clear that in thus wooing favor of Matthew Woll they are adopting a course which bewilders the minds and dulls the energy of their own rank and file. The needle trades were never organized by the Matthew Wolls of the labor movement. They were organized by men with Socialist vision and Socialist fire. The Socialist Party today has neither the right nor the desire as a party to run the needle trades or any other union. It has a right to expect men who profess Socialist beliefs, whether they are leaders or workers in the ranks, to act as the spearhead of the progressive forces in the A. F. of L. not as the allies of the reactionaries who have led the American labor movement so painfully low a level of numbers and morale. Are not events at Elizabethton and the awakening in the South generally a challenge to new energy and new hope all along the line?

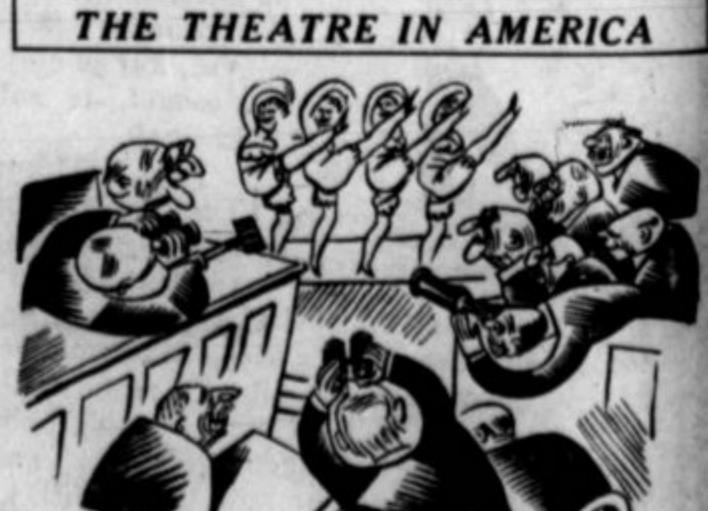
It is time for the Socialist or near Socialist leaders of certain trades to consider their situation. They have had and still have a difficult task. Their loyalty to the A. F. of L. has been and is proper. Surely they do not need to prove that loyalty by elaborate deference to men who lose no opportunity to flout the opinions our comrades hold. If the needle trades, for example,

to buy the legitimate support of the officials of the A. F. of L. by sycophancy and silence on their real beliefs it is not worth the purchase. It is moreover increasingly clear that in thus wooing favor of Matthew Woll they are adopting a course which bewilders the minds and dulls the energy of their own rank and file. The needle trades were never organized by the Matthew Wolls of the labor movement. They were organized by men with Socialist vision and Socialist fire. The Socialist Party today has neither the right nor the desire as a party to run the needle trades or any other union. It has a right to expect men who profess Socialist beliefs, whether they are leaders or workers in the ranks, to act as the spearhead of the progressive forces in the A. F. of L. not as the allies of the reactionaries who have led the American labor movement so painfully low a level of numbers and morale. Are not events at Elizabethton and the awakening in the South generally a challenge to new energy and new hope all along the line?

Who Cares?

People can get worked up almost to a frenzy over minor matters, and if they would do some of their frenzied stuff over the killing of about 25,000 people each year by automobiles, it is possible that something would be done about it. About half a million are injured, in addition to those killed. It is a terrible slaughter, nearly as bad as war, and entirely unnecessary. But nobody seems to care.

THE THEATRE IN AMERICA

The producer of a dull musical comedy had a flop on his hands and was losing money in barrels. His press agents went into a huddle and cooked up another "obscenity" trial. The Judge and Jury obliged, and the show became a hit overnight. And that's the state of the American Drama, if you should ask us. —(New Masses)

MUTUALITY.

I am certain that the good of human life cannot lie in the possession of those things which for one man to possess is for the rest to lose, but rather in things which all can possess alike, and where each man's wealth promotes his neighbor's.—Spinoza.

It is this sort of thing that the European Socialist parties want to stop. Why should men of the same mixed blood kill each other over the selfish quarrels of private egoists? Why should not a United States of